

KOSAM
KALKINMA ODAKLI STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

2024

DÜNYA NE BEKLİYOR?

2024 DÜNYA NE BEKLİYOR?

İmtiyaz Sahibi

Kalkınma Odaklı Stratejik Araştırmalar Merkezi adına
Lütfi Can BAŞARAN

Yayın Kurulu

Serkan SEÇKİNLİ
Veysel YAMAN
Mustafa HELVACIOĞLU
Doç. Dr. M. Levent YILMAZ

Hazırlayanlar

Dr. Ahmet ÇELİK
Koray GÜÇLÜ
Şükran Özge ÖZER
Zülfiye KAYNAR

Grafik Tasarım

Nevzat PEKKARPUZ

Dizgi & Mizanpaj

Mustafa KÜÇÜKER

Baskı Yeri

Adabalı Ofset
Fevzi Çakmak Mah. Sıla Cad.
No: 73/O Karatay/Konya
Sertifika No: 63244

ISBN

978-625-94211-4-8

KOSAM

Akabe Mah. Alaaddin Kap Cad.
No:130 42020 Karatay / Konya

KTO Karatay Üniversitesi Yayınları
KONYA | ŞUBAT 2024

Bu yayının elektronik kopyasına
www.kosam.org adresinden ulaşabilirsiniz.

“2024 Dünya Ne Bekliyor?” Raporu, KOSAM’ın düşüncelerinden tamamen bağımsızdır ve KOSAM’ın kurumsal fikirlerini yansıtmamaktadır. Özeti hazırlanan her makalenin fikir ve yönlendirmeleri yayımlayan kurum ve yazarlara aittir, herhangi bir yatırım danışmanlığı anlamına gelmemektedir. Okuyucuyu bilgilendirmek amacıyla hazırlanmış olan bu raporların içeriği, hiçbir şekil ve surette “2024 Dünya Ne Bekliyor?” Raporunun herhangi bir taahhüdünü tazammum etmediğinden, bu bilgilere istinaden her türlü özel ve/veya tüzel kişiler tarafından alınacak kararlar, varılacak sonuçlar ve oluşabilecek her türlü riskler biziatihi bu kişilere ait olacaktır. Rapor, genel anlamda bilgi vermeyi amaçlamakta olup şahıs ve şirketlere karşı herhangi bir sorumluluk doğurmaz.

Bu yayının tüm hakları KOSAM’a aittir. KOSAM’ın izni olmadan yayının tümünün veya bir kısmının elektronik veya mekanik (fotokopi, kayıt ve bilgi depolama vd.) yollarla basımı, yayımı, çoğaltılması veya dağıtımı yapılamaz. Kaynak göstermek sureti ile alıntı yapılabilir.

ÖNSÖZ

Kalkınma Odaklı Stratejik Araştırmalar Merkezi (KOSAM), 2024 itibarıyla yeni bir formatla daha karşınızda. Son üç yıldır aralıksız devam eden “**Dünya Ne Konuşuyor?**” (DNK) bültenleri, iki yıldır sizlerle buluşturduğumuz “Dünya Ne Konuştu?” almanağı ve gündem belirleyen raporlarının ardından yine gelenekselleşmek üzere hazırladığımız “**Dünya Ne Bekliyor?**” çalışmasını takipçilerimize sunmaktan gururluyuz.

Düşünce kuruluşu kimliğiyle araştırma raporları üretmeye, bilgi notları yayımlamaya ve farklı sorunlara çözüm sunma amacıyla projeler hazırlamaya devam eden KOSAM ekibimiz, **2024 Dünya Ne Bekliyor Raporu** ile ilgilileri dünya gündemi hakkında bilgilendirmek, küresel fırsat ve riskleri ortaya koymak amacıyla uluslararası düşünce kuruluşlarının ve çeşitli haber kaynaklarının değerlendirmelerini içeren bir seçki hazırladı.

Özellikle **Dünya Ekonomik Forumu** çıktılarını da barındırması için Ocak sonu baskıya verdiğimiz **2024 Dünya Ne Bekliyor Raporu**’nu, alacağınız kararlarda, gelecek yatırımlarınız ve süreç yönetimlerinizde başvuracağınız temel kaynaklardan biri olarak konumladık.

KOSAM’ın yürüttüğü bütün faaliyetlerde desteklerini gördüğümüz **Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Başkanı Sn. M. Rifat Hisarcıklıoğlu’na, Konya Büyükşehir Belediye Başkanı Sn. Uğur İbrahim Altay’a, Konya Ticaret Odası Başkanı Sn. Selçuk Öztürk’e, Konya Ticaret Borsası Başkanı Sn. Hüseyin Çevik’e ve Konya Sanayi Odası Başkanı Sn. Mustafa Büyükeğen’e** özellikle teşekkür ederiz.

KOSAM Yönetim Kurulu

İÇİNDEKİLER

YÖNETİCİ ÖZETİ	9
-----------------------------	----------

RİSK SIRALAMASI	11
------------------------------	-----------

Dünya Ekonomik Forumu	11
Seçimler ve "Gerçeklik" Kontrolü	12
Borç Baskısı	12
Teknolojiyle Birleşen Jeopolitik Gerilimler	13
Yönetişimin Geleceği	13
Eşitsizlikler Raporu	14
"Tekelcilik Çağı"	15
Politika Etkisi	15

EKONOMİK KIRILGANLIK	18
-----------------------------------	-----------

"2024 Küresel Görünüm: Büyük Resim"	18
"Dünya Ekonomisinde Yumuşak İnişe Güvenmeyin"	19
IMF'nin Bakış Açısı	19
Sektörel Beklentiler	20

SEÇİMLERİN GÖLGESİ28

2024'te İzlenecek 10 Seçim28

ABD Seçimlerine Özel Bakış29

GELECEK ENDİŞESİ 31

"Dünyadaki Güvensizlik Döngüsünü Kırma"31

Şirketlerin Sürdürülebilirlik Gündemi33

AB'nin Yeşil Düzenlemeleri34

Yapay Zekâ ile İlgili Bilmeniz Gerekenler34

İş Süreçlerine Entegrasyon36

Bu rapor KOSAN tarafından
özel olarak hazırlanmıştır.
www.kosan.org

YÖNETİCİ ÖZETİ

Siyaset bilimcilerin “korkunç bir yıl” beklentisinde oldukları 2024’ün kaderini savaşlar ve seçimler belirleyecek gibi görünüyor. Özellikle Kasım ayında gerçekleşecek Amerika Başkanlık yarışı öncesi dezenformasyon beklentileri ve Trump’ın kazanma ihtimali sayısız komplo teorisini beraberinde getiriyor.

Afrika ülkelerindeki iç çatışmalar ve Rusya-Ukrayna Savaşı devam ederken İsrail’in Gazze ablukasını başlatması, Orta Doğu’da genişlemesi muhtemel yeni kavgaların da habercisi olabilir.

Tüm bu belirsizlik ve çatışma ortamında aşırı iklim olaylarının da etkisiyle küresel ticaret, özellikle de imalat sektörü ve tedarik zinciri yönetiminde güçlükler azalacak gibi durmuyor. Bununla birlikte para piyasalarında ideal seviyede olmasa da toparlanma bekleniyor. Merkez Bankalarının faiz indirimine gidişi yılın ikinci yarısını bulabilir.

Dünya Ekonomik Forumu’nun dahi “Güveni Yeniden İnşa Etmek” temasıyla toplandığı düşünüldüğünde ABD-Çin gerilimi, Rusya-Çin-İran iş birlikleri ve Batı koalisyonun kırılganlığının da etkisiyle ülkeler ve kurumsal şirketler çıkışı “sürdürülebilirlik” ekseninde arayacak. Yapay zekâ entegrasyonunun her geçen gün artacağı iş süreçlerinde, bilişim teknolojilerine yapılacak yatırımlar 2024 ve sonrası için kurtarıcı olabilecek mi hep birlikte göreceğiz. Konuyla ilgili detaylı risk analizleri ve sektörel değerlendirmeler için 2024 Dünya Ne Bekliyor Raporumuzun devamını okuyabilirsiniz.

Risk Sıralaması

Dünya Ekonomik Forumu

Her yılın Ocak ayında küresel liderler Davos'ta bir araya gelirken çok sayıda rapor yayımlanır. Farklı perspektiflerden ortaya çıkan sonuçlara karşılıklı bakabilmek için **Dünya Ekonomik Forumu'nun (WEF)** risk raporu ile başlayalım:

15 Ocak 2024'te başlayan WEF'in 54. zirvesi, **"Rebuilding Trust (Güveni Yeniden İnşa Etmek)"**¹ temasını taşıyordu. Toplantı öncesinde ise yaklaşık yirmi yıldır risk algı anketi verilerinden yararlanarak WEF tarafından Marsh & McLennan Şirketleri, SK Group ve Zurich Sigorta Grubu stratejik ortaklığında hazırlanan **Küresel Risk Raporu**² yayımlandı. 1.400'den fazla akademisyen, iş dünyası ve hükümet lideri tarafından yapılan sıralamada, on yıl içinde gerçekleşmesi beklenen ve yönetimleri şekillendirecek küresel riskler, dört sistematik unsur aracılığıyla maddeleştii:

- İklim Değişikliği
- Demografik Çatallanma
- Teknolojik İvme
- Jeostratejik değişimler

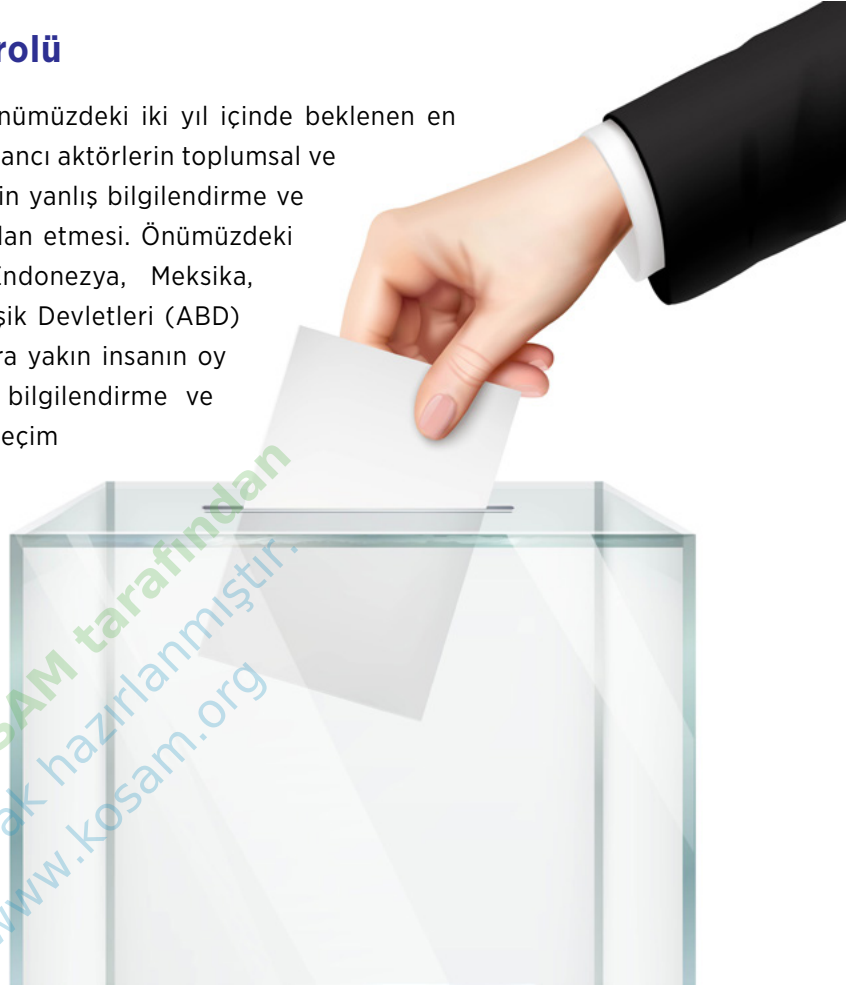
Eylül 2023'te ankete katılanların %54'ü bir miktar istikrarsızlık ve daha ılımlı bir küresel felaket riski öngörürken, %30'u daha da çalkantılı koşullar beklediğini bildirdi. Anket sonuçlarına göre toplumsal kutuplaşma ve ekonomik gerileme, küresel riskler ağındaki en birbirinebağılı, dolayısıyla etkisi en yüksek riskler olarak kabul edilirken 2024'te küresel ölçekte maddi bir kriz oluşturma olasılığı en yüksek risk olarak aşırı hava koşulları öngörülüyor.

Seçimler ve “Gerçeklik” Kontrolü

Raporun en ilgi çekici yanlarından biri, önümüzdeki iki yıl içinde beklenen en ciddi küresel riski, ortaya çıkan yerli ve yabancı aktörlerin toplumsal ve siyasi bölünmeleri daha da genişletmek için yanlış bilgilendirme ve dezenformasyondan yararlanması olarak ilan etmesi. Önümüzdeki iki yıl içinde Bangladeş, Hindistan, Endonezya, Meksika, Pakistan, Birleşik Krallık ve Amerika Birleşik Devletleri (ABD) dahil olmak üzere birçok ülkede üç milyara yakın insanın oy sandıklarına gitmesi beklenirken, yanlış bilgilendirme ve dezenformasyonun yaygın kullanımının, seçim sandıklarını ve yeni seçilen hükümetlerin meşruiyetini baltalayabileceğinin ifade edildiği raporda; ortaya çıkan huzursuzluğun, şiddetli protestolara, nefret suçlarına, sivil çatışmaya ve terörizme kadar ilerleyebileceğinin de altı çizildi.

Seçimlerin ötesinde gerçeklik algılarının daha kutuplaşmış hale gelmesi ihtimalini de konu alan raporda “Gerçek baltalandıkça, iç propaganda ve sansür riski de sırayla artacaktır” denildi.

Borç Baskısı

Küresel Risk Raporu'nda yaşam maliyeti krizi, 2024 görünümünde büyük bir endişe kaynağı olmaya devam ediyor. Enflasyonun ekonomik riskleri ve ekonomik gerileme, iki yıllık dönemde ilk 10 risk arasında dikkate değer olarak sıralanıyor. Rapora göre şimdilik “daha yumuşak bir iniş” hâkim gibi görünse de yakın vadeli görünüm belirsizliğini koruyor. Bu doğrultuda faiz oranları uzun süre yüksek kalmaya devam ederse küçük-orta ölçekli işletmeler ve ağır borçlu ülkeler borç sıkıntısına maruz kalacaklar.

Sosyal açıdan bakıldığında gelişimsel ilerleme ve yaşam standartlarının da risk altında olduğu ifade edilen raporda, istikrarlı geçim kaynaklarının daralmasının yoksulluktan eğitime ve sağlık hizmetlerine erişime kadar insani gelişim ölçütlerini etkileyeceği de duyuruldu.

Teknolojiyle Birleşen Jeopolitik Gerilimler

Uzun vadede üretken yapay zekâ da dahil olmak üzere teknolojik ilerlemenin, kötü amaçlı yazılımlardan biyolojik silahlara kadar çatışma araçlarını geliştirmek için insanüstü bilgi genişliğine erişim sağlayacağını ifade eden raporda, bu ortamda devlet, organize suç, özel milisler ve terörist gruplar arasındaki çizgilerin daha da bulanıklaşacağını da altı çizildi. Çok sayıda devlet dışı aktörün; çatışma, kırılganlık, yolsuzluk ve suç arasındaki döngüyü güçlendirerek zayıflamış sistemlerden yararlanacağını detaylandırıldığı açıklamada “teknolojik gelişmelerin, kaynak stresi ve çatışmalarla birleşen ekonomik sıkıntının daha fazla insanı suça itmesi, hedeflerde ve operasyonlarda organize suçun küreselleşmesine katkıda bulunması muhtemeldir” ifadesine de yer verildi.

Yönetişimin Geleceği

Önümüzdeki on yıl boyunca riskler konusunda iş birliğine yönelik küresel siyasi görünüm sorulduğunda, anket katılımcıların üçte ikisi orta ve büyük ölçekli güçlerin bölgesel kural ve normlara itiraz ettiğini, o güçlerin belirlediği ve uyguladığı çok kutuplu veya parçalanmış bir düzenle karşı karşıya kalacağımızı düşündüğünü açıkladı. “Uluslararası yönetim ve barışı koruma çabalarının etkisiz olduğu görülürken, kural tanımayan (*) devletleri izole etmeye yönelik koordineli çabaların giderek daha boşa çıkması muhtemeldir” ifadesine yer verilen raporda bu parçalanmış ve değişken dünyada iş birliğinin baskı altına gireceği de söylendi.

* “Rogue State” kavramının Türkçe’ye sıklıkla “haydut devlet” olarak tercüme edildiğine rastlayabilirsiniz.

Eşitsizlikler Raporu

Kendini, yoksulluğun beraberinde getirdiği adaletsizliklerin olmadığı bir gelecek inşa etme amacıyla 90 ülkede ortaklarla ve yerel topluluklarla beraber çalışan 17 organizasyonun bir araya gelerek oluşturduğu uluslararası bir konfederasyon olarak tanımlayan **Oxfam, Inequality Inc. (Eşitsizlik AŞ)**³ isimli raporunu 15 Ocak'ta yine Davos'ta yayımladı. Raporda 2020 sonrasında yaşanan küresel salgın, savaş, hayat pahalılığı ve iklim değişimi gibi krizlerin zenginlerle yoksulluk içinde yaşayanlar arasındaki uçurumu daha da genişlettiği bildirilirken öne çıkan başlıklar ise şöyle:

- Dünyanın en zengin beş iş insanının serveti 2020'den beri iki kattan fazla arttı.
- Araştırma şirketi **Wealth X**'in verilerine göre, bu beş kişi Elon Musk, Bernard Arnault, Jeff Bezos, Larry Ellison ve Mark Zuckerberg.
- Aynı dönemde dünya nüfusunun %60'ını oluşturan en yoksul kesimi (yaklaşık 5 milyar kişi) daha da yoksullaştı.
- Dünyanın en zengin %1'i tüm küresel finansal varlıkların %43'üne sahip.
- Dünyanın en büyük 148 şirketinin kâr oranı 2018-2021 arasındaki ortalamanın %52 oranında üzerine çıktı.
- Küresel ölçekte erkeklerin serveti kadınlardan 105 trilyon dolar fazla. Bu rakam ABD ekonomisinin dört katına denk geliyor.
- ABD'de tipik siyah bir ailenin serveti tipik beyaz bir ailenin %15,8'i kadar.
- Dünyanın en büyük 1.600 şirketinin sadece %0,4'ü işçilerine yaşanacak ücret vermeyi ve değer zincirlerinde de bu pratiği desteklemeyi taahhüt ediyor.
- Sağlık ve sosyal hizmetler sektöründe istihdam edilen bir kadının Fortune 100 şirketlerinden birinin CEO'sunun ortalama kazancını sağlaması için 1.200 yıl çalışması gerekiyor.

“Tekelcilik Çağı”

Kurumsal güç daha anlaşılır ifadesiyle şirketlerin piyasayı kontrol etmesine, ticaretin koşullarını belirlemesine ve iş kaybetme korkusu olmadan kâr elde etmesine olanak tanıyan “tekel gücü” çağında yaşadığımızı ifade eden rapor, bu durumun insanlara ödenen ücretleri, karşılayabildiğimiz yiyecekleri ve erişebildiğimiz ilaçları etkilediğinin de altını çiziyor. Bu bağlamda sektörlere toplumsal perspektiften baktığımızda;

- 1995-2015 yılları arasında 60 ilaç şirketi 10 küresel ve dev ilaç firmasına dönüştü.
- İki uluslararası şirket küresel tohum pazarının %40'ından fazlasına sahip.
- Küresel çevrimiçi reklam harcamalarının dörtte üçü Meta, Alphabet ve Amazon'a ödeniyor.
- Küresel çevrimiçi aramanın %90'ından fazlası Google aracılığıyla yapılıyor.
- Üç büyük fon yöneticisi Black Rock, State Street ve Vanguard 20 trilyon dolarlık varlığı yönetiyor.

Politika Etkisi

Siyasi risk analizi ve danışmanlığı denildiğinde akla ilk gelen kurumlardan **Eurasia Group** da Ocak ayının başında **Top Risks 2024 (En Büyük Riskler)**⁴ raporuyla karşımıza çıktı. İlk cümlesinde 2024'ü siyasi açıdan yılların Voldemort'u olarak tanımlayan ve kurucu Ian Bremmer ile Başkan Cliff Kupchan'ın imzasını taşıyan makalede bu yılın “Annus Horribilis” olarak adlandırılması gerektiği de ifade edildi. Eurasia'ya göre 2024'ü korkunç bir yıl yapan riskler şöyle:

Lord Voldemort (Adı-Anılmaması-Gereken-Kişi): J.K. Rowling tarafından oluşturulmuş kurgusal karakter. Harry Potter serisinin esas kötü karakteridir ve Harry Potter'ın baş düşmanıdır. Tüm zamanların en güçlü ve tehlikeli karanlık büyücüsü olarak kabul edilir.

Annus Horribilis: Korkunç yıl anlamına gelen Latince deyim. Bilinen örnekler bakıldığında Kraliçe II. Elizabeth 1992'yi, Kofi Annan da 2004'ü Annus Horribilis ilan etmişti.

Amerika Kendisine Karşı: Ekonomisi ve ordusunun gücüne karşı siyasi sistemi işlevsiz ve bölünmüş olan ülkenin başkanlık seçimleriyle demokrasisi test edilecek ve küresel sahnede güvenilirliği azalacak.

Orta Doğu Uçurumun Eşiğinde: Gazze'deki savaşın 2024'te genişleme ihtimali olan çatışmanın yalnızca ilk aşaması olması mümkün. Bir başka ifadeyle Orta Doğu bir çıra kutusu ve kibrit taşıyan oyuncuların sayısı, olayların tırmanma riskini ciddi şekilde artırıyor.

Bölünmüş Ukrayna: Rusya yaklaşık %18'ini işgal ettiği Ukrayna topraklarının kontrolünü elinde tutacak. Fiilen bölünmenin kaçınılmaz olduğu anlamına gelen bu durum; Batı desteğinin azalması, Rusya'nın savaş alanı inisiyatifi ve maddi avantajı hesaba katıldığında 2024'te Ukrayna'yı daha da çaresiz bırakırken Rusya'ya daha fazla toprak alma ihtimali tanıyacak.

“Yönetilemeyen” Yapay Zekâ: ABD, Çin ve G20 ülkeleri arasındaki Bletchley Park Deklarasyonu, Avrupa Birliği (AB) Yapay Zekâ Yasası, Birleşmiş Milletlerin (BM) topladığı danışma kurulu gibi tüm adımlara rağmen yönetimler ilerlemenin hızı karşısında yeterli olamıyor. Bu sebeple 2024'te yapay zekâ üzerindeki yönetim boşlukları belirginleşecek.

Kural Tanımayanların Ekseni: Rusya, Kuzey Kore ve İran dünyanın en güçlü kural tanımayan devletleri olarak, Rusya'nın Ukrayna'yı işgal etmesinden bu yana iş birliklerini güçlendirmeye çalışıyorlar. Bu üçlünün aralarındaki derin uyum ve karşılıklı destek, küresel istikrara yönelik büyüyen bir tehdit oluşturacak.

Çin'de Toparlanma Olmayacak: Çin Halk Cumhuriyeti Başkanı Xi'nin kontrolünde beklenmedik bir gevşeme olmazsa, güveni yeniden tesis edecek ve büyümeyi yeniden canlandıracak büyük ölçekli tüketici teşviki ya da yapısal reforma doğru radikal bir yönelim de gerçekleşmezse Çin ekonomisi 2024 boyunca düşük performans sergileyecek.

Kritik Mineraller Kavgası: 2024 yılında dünyanın dört bir yanındaki hükümetler, kritik hammaddelerin akışının bozulması, fiyatların oynaklığındaki artış ve tedarik zincirlerini yeniden şekillendirmesi konusunda korumacı önlemler alacak.

Hataya Yer Yok: 2021'de başlayan küresel enflasyon şoku, 2024'te de ekonomik ve siyasi anlamda güçlü bir etki oluşturmaya devam edecek. İnatçı enflasyonun yol açtığı yüksek faizler, dünya genelinde büyümeyi yavaşlatacak. Merkez bankalarının resesyona yol açmadan enflasyonu soğutma çabaları, üzerinde kontrol sahibi olamayacakları enflasyonist baskılar nedeniyle sekteye uğrayacak ve 2024'te faiz oranlarını yüksek tutmasına yol açacak.

El Nino Geri Döndü: Dört yıllık aradan sonra, El Nino bir iklim modeli olarak bu yılın ilk yarısında geri dönüyor. Aşırı hava koşullarının tarım ve gıda fiyatlarına etkisiyle gıda güvensizliğine, su stresine, lojistik aksamalara neden olması bu doğrultuda da hastalıkların yayılıp göç ve siyasi istikrarsızlığı beraberinde getirmesi bekleniyor.

Riskli İş: Amerika'daki kültür savaşları gündemi belirlemeye devam ediyor. Ülkede büyüyen siyasi kutuplaşma, iç pazarı parti çizgileri doğrultusunda parçalıyor. Kırmızı ve mavi eyaletler; eğitim politikası ve hatta şirketlerin saha çalışanlarının aşı olmasını isteyip istemeyeceği gibi çeşitli konularda giderek farklılaşıyorlar ve bu durum da şirketlerin eyaletlerde faaliyet göstermesini daha maliyetli hale getiriyor.

Ekonomik Kırılganlık

“2024 Küresel Görünüm: Büyük Resim”

Küresel riskleri farklı kaynaklardan aktardıktan sonra 2024 yılıyla ilgili üzerinde en çok durulan konulardan ekonomik öngörülere göz atalım. 2023 yılının son günlerine girerken Amerika merkezli ve çok uluslu bir finans şirketi olan **Charles Schwab**’ın web sitesinde **“2024 Küresel Görünüm: Büyük Resim”**⁵ başlıklı bir makale yayımlandı. Açıklamaya göre 2024 için öngörülen büyük resimde, 2008-09 ve 2020’deki son iki küresel durgunlukta görülen V şeklinden ziyade, küresel ekonomide ve kazanç büyümesinde sığ U şeklinde bir toparlanma olduğu ifade ediliyor. G7 ülkelerinin (Kanada, Fransa, Almanya, İtalya, Japonya, ABD ve Birleşik Krallık) çoğunda büyümenin yavaşladığı ancak fazla daralmadığı düşünüldüğünde 2024’te yavaş ve düzensiz bir toparlanma sürecine girecekleri de muhtemel olarak değerlendiriliyor. Bununla birlikte Charles Schwab 2023 yılını faiz artırımı yılı, 2024’ü de potansiyel faiz indirim yılı olarak tanımlamanın yanlış olduğunu da ifade ediyor.

Küresel ekonomi değerlendirilmesinde, imalatı en zayıf sektör olarak kabul eden makalede düşen yeni siparişler, stokların azalması ve talebin istikrara kavuşmaması sebebiyle üretimdeki zayıflığın 2024’ün ilk aylarında da devam edeceği öngörülüyor. Bununla birlikte Fransa ve ABD gibi hizmet odaklı ekonomilerin daha iyi durumda olmasına karşın 2024’te hizmete dayalı ekonomiler yavaşlarken imalat ekonomilerinin iyileşmeye başlayabileceğini de aktaran açıklamada “İmalat ve hizmet sektörlerinin farklı yörüngeleri, 2024’te görülebilecek bireysel veri noktalarındaki görüntüyü bulanıklaştırıyor ve yatırımcıların büyük resmi ayırt etmesini zorlaştırıyor” ifadelerine de yer verildi.

"Dünya Ekonomisinde Yumuşak İniş Güvenmeyin"

"Dünya Ekonomisinde Yumuşak İniş Güvenmeyin"⁶ başlığı ile karşımıza çıkan Birleşik Krallık merkezli **Economist**, Henry Curr imzalı yazısında "enflasyon düştü ancak kırılğanlıklar devam ediyor" uyarısında bulundu. ABD durgunluktan kaçmak için çeşitli yollara başvursa da dünyanın geri kalanının genel olarak savunmasız görüldüğüne dikkat çekilen makalede enflasyonun son dönemdeki düşüşü merkez bankalarını rahatlatırsa dahi büyük ekonomilerde resesyon yaşanmadığı sürece %2'lik hedeflere kadar düşüşlerin pek olası görünmediğine de dikkat çekildi.

IMF'nin Bakış Açısı

Davos'ta konuşan **Uluslararası Para Fonu (IMF) Başkan Yardımcısı Gita Gopinath** da benzer şekilde enflasyonla mücadelenin sona ermediğini bildirdi.⁷ Gopinath ayrıca konuyla ilgili "Piyasalar merkez bankalarından agresif faiz indirimi bekliyor. Bu sonuca varmak için biraz erken olduğunu düşünüyorum. Bu yıl faizlerin bir parça düşmesini beklemeliyiz ancak elimizdeki veriye göre bu indirimlerin yılın ikinci yarısında yapılması daha mümkün" değerlendirmesini yaptı.

Henry Curr, adı geçen makalesinde büyük merkez bankalarının muhtemelen faiz oranlarını daha fazla artırmayacağını, bunun yerine enflasyondaki petrol kaynaklı toparlanmayı geçici olarak değerlendireceğini söyledi. "Zaferi erken ilan etmeye çekindikleri için faiz indirimine de yanaşmayacaklar" diyen Curr, "Yüksek faiz oranları, halihazırda sallantıda olan Euro Bölgesi ekonomisini resesyona sürükleyebilir ve enflasyon korkusu, politika yapıcıların faiz oranlarını düşürmesine engel olabilir" açıklamasını da yaptı. Makalede ayrıca hükümetlerin özgürce borçlanamadığı ekonomilerin daha savunmasız görüldüğü, yatırımın yeniden dağıtımından yararlanamayacak durumda olan yoksul ülkelerinse yüksek borçlanma, düşük büyüme ve doların güçlü olmasından dolayı sıkıntı çektiği de belirtildi.

Davos'ta Bloomberg'in etkinliğinde konuşan **IMF Başkanı Kristalina Georgieva** ise küresel ekonominin 2023'ten daha iyi performans göstereceğini belirtti. IMF Başkanı, ABD'de faiz oranları düşmeye başladıkça ekonominin de yumuşak iniş yapacağını öngördü. Dünya ekonomisinin 2023'te dirençli olduğunu kanıtladığını söyleyen Başkan, 2023 yılında küresel ekonominin beklenenden biraz daha iyi performans gösterdiğini dile getirdi. Georgieva ayrıca Çin ekonomisinin yapısal reformları gerçekleştirmediği sürece ekonomik büyümenin %4'ün altında kalacağına da dikkat çekti.

Bununla birlikte ABD merkezli haber kanalı **CNBC**'nin yazarlarından Katrina Bishop **WEF**'ten bildirdiği konu başlıklarında baş ekonomistler arasında gerçekleştirilen ankete yer verdi.⁸ Yazıda önde gelen ekonomistlerin, jeopolitik çatlaklar arttıkça küresel büyümenin bu yıl zayıflayacağını tahmin ettiği aktarılırken küresel ekonomik görünüm "belirsizliklerle dolu" olarak ifade edildi.

Sektörel Beklentiler

2024 için 15 ayrı sektörle ilgili beklentileri derleyen **The Economist Intelligence Unit'in (İstihbarat Servisi)**⁹ makalesinin özeti şu şekilde:

Otomotiv: Otomobil endüstrisi 2024 yılında yükselişten uzak olacak. Küresel satışların, 2023 yılına kıyasla yeni arabalarda %3, ticari araçlarda ise %1 oranında daha fazla satılıp pandemi öncesi seviyeleri geri yakalayacağı öngörülüyor. Elektrikli araç satışları hızlanacak. Yeni arabaların yaklaşık %25'i elektrikli olacak ve yarısından fazlası ise Çin'de satılacak. Elektrikli araçlara yönelik zar zor kazanç sağlayan otomotiv pazarı devlet desteğine bağımlı olmaya devam edecek. ABD, Çin, Japonya ve AB'nin elektrikli araç ve pil üretimine yatırım yapmak için gösterdikleri çabalar önümüzdeki süreçte de artacak.

Savunma ve Havacılık: Rusya-Ukrayna savaşının devam ettiği ve ABD ile Çin arasındaki rekabetin arttığı süreçte ülkeler askeri harcamalarını artıracak. Dünyanın en büyük savunma harcaması yapan ülkesi ABD, hava kuvvetlerini yeni nesil savaş uçaklarıyla donatacak. Şu ana kadar Ukrayna'ya gönderilen 45 milyar dolara ek olarak yaklaşık 13 milyar dolar daha gönderilecek. Amerikalılar 52 yıllık aradan sonra Ay'ı yeniden ziyaret ederken uzay savunmasını da güçlendirecek.

Asya'daki Çin korkusu bölgenin savunma harcamalarını artıracak. Filipinler çift haneli artış planlarken, Japonya ise rekor yükseklikte bütçe belirleyecek. Tayvan zorunlu askerlik hizmetini uzatacak ve insansız hava araçlarına karşı savunma geliştirecek. Çinli silah üreticileri Pakistan'daki askeri harcama artışlarından faydalanacak. Rusya hipersonik füzeleri daha yaygın

bir şekilde konuşlandırdıkça Amerika, Çin ve Japonya hipersonik füzeleri geliştirme ve tespit etme çabalarını hızlandıracak.

Enerji: Yenilenebilir enerji kullanımı %11 oranında artarak yeni bir rekora ulaşacak olsa da fosil yakıtlar 2024 yılında enerji talebinin yaklaşık %80'ini karşılayacak. Ekonomiler toparlandıkça petrol tüketimi de %1 oranında artacak. Suudi Arabistan ve ABD'deki yüksek üretim, petrol fiyatlarının varil başına 85 doların altında kalmasını sağlayacak. Yatırımcıların kömürle ilgili şüphelerine rağmen kömür ve gaz kullanımı da artacak. İngiltere ve İtalya kömürle çalışan elektrik santrallerini kapatacak ancak Asya'nın kirli yakıta olan iştahı giderek artacak.

Yakıtlar 2024 yılında 1990 yılına göre %70 daha fazla karbon emisyonu üretecek ve bu durum temiz enerji hedeflerine meydan okuyacak. İngiltere'nin net sıfır (karbon emisyonu) hedefi bazı şirketlere emisyon kesintisi uygulamasına neden olacak. AB, Yeşil Anlaşma kapsamında sübvansiyonlar sağlayacak. Amerika enerji tasarrufunu, Çin ise daha az karbon yoğunluklu büyümeyi hedefleyecek.

Rüzgâr ve güneş enerjisi tüketimi, 2019 seviyesine kıyasla iki kat artacak. Yenilenebilir enerji üretiminin maliyeti düşecek ancak yine de 2020 seviyelerinin yalnızca %10-15 üzerinde olacak. Bangladeş ve Türkiye gibi ülkeler de dahil olmak üzere en az 11 yeni nükleer reaktör açılacak. Hidrojen yatırımı Almanya, Ürdün ve diğer ülkelerde artmasına rağmen nükleer ve yenilenebilir kaynaklarla birlikte tüm enerjinin %20'den daha azını sağlayacak. Kuraklıklar hidroelektrik akışını engelleyen önemli engellerden biri olarak karşımıza çıkacak.

Finansal Hizmetler: 2024 yılında faiz artışları duracak ve birçok bankanın kârı düşecek. Net faiz gelirinin daralması ve ticari emlak portföylerindeki darbe Amerikalı kredi veren kuruluşlara zarar verecek. AB bankalarının çoğu, zorlu geçen 2023 yılının ardından batık kredilerin azaldığını görecektir ve borçlanma araçları ihraç ederek merkez bankasına olan bağımlılıklarını azaltacak. Çin'in sorunlu emlak piyasasına verdiği desteği artırmasıyla Asya bankaları daha güçlü bir büyüme kaydedecek.

Dijital bankacılığa geçişle birlikte banka şubeleri ve bankamatiklerin sayısı daha da azalacak. Hisse senedi piyasaları, teknoloji hisseleri sayesinde gelişecek. Londra, AB'nin hisse ticaretini ortadan kaldırma çabalarına direnecek; Asya coğrafyasının finansında Hindistan önemli zemin kazanacak.

Finans alanında düzenlemeler sıkılaştırılacak. Basel III bankacılık riski kurallarının uygulanması ülkelerin üçte ikisinde son aşamaya girecek. ABD, banka sermayesi gereksinimlerini artıracak ve sigortacılar ise yeni sermaye kurallarıyla ve artan iklim talepleriyle karşı karşıya kalacak.

Gıda ve Çiftçilik: Savaş ve kötü hava koşulları 345 milyondan fazla insanı açlığa mahkûm edecek. Rusya'nın Ukrayna tahıl ihracatına uyguladığı abluka, küresel arzı tehlikeye atabilir. Pasifik Okyanusu'ndaki sıcak suların neden olduğu El Niño, dünya ekonomisine 3 trilyon dolara mal olabilecek düzensiz hava koşullarına sebep olacak. El Niño Afrika, Asya ve Orta Amerika'da mahsul veriminin azalmasına sebebiyet verecek. Hükümetler bu tür sorunlara sübvansiyonlar ve fiyat kontrolleriyle yanıt verecek. Bilindiği üzere büyük bir gıda üreticisi olan Hindistan, pirinç ve şeker ihracatını kısıtlarken Polonya küçüklere enerji içeceği satışını yasaklamayı planlıyor. Kolombiya ve Filipinler gibi gelişmekte olan ülkeler şekerli içecekler ve işlenmiş gıdalara yönelik gümrük vergilerini artıracak.

Sağlık: Salgın ve enflasyon nedeniyle artan sağlık harcamaları, küresel GSYH'nin %10'undan fazlasını oluşturacak. Yaşlı nüfusu yüksek olan gelişmiş ülkeler sağlık çalışanları için rekabet edecek. Birçok sağlık personeli tükenmişlik hissi yaşayacak ve bazıları mesleğinden vazgeçecek.

Küresel ilaç satışları 1,6 trilyon doları aşacak. 2024 yılında pek çok biyoteknolojik ilacın da aralarında bulunduğu 38 milyar dolar değerindeki satışlar, daha ucuz jenerik ilaçların rekabetiyle karşılaşacak. Obezite karşıtı ilaç denemeleri arttıkça araştırmacılar RNA patentleri için mücadele edecek. Pandemi neredeyse bitecek ama unutulmayacak: Taslak bir küresel anlaşma bir sonraki pandemiye hazırlıklı olmaya yardımcı olacak.

Altyapı: Altyapı harcamalarının göstergesi olan ABD'nin brüt sabit yatırımı, 2024 yılında reel anlamda %1'den daha az artacak. Bu hızla giderse Amerika'nın altyapı harcamalarıyla

ihtiyaçları arasındaki fark, 2029 yılına kadar 2,6 trilyon dolara, yani yılda 260 milyar dolara ulaşacak. Asya'da bu fark daha da büyük; yılda 459 milyar dolar, küresel toplam ise 3 trilyon dolar olarak hesaplanıyor. Ancak Asya'nın brüt sabit yatırımı 2024 yılında %4 oranında artış gösterecek. Çin dijital altyapıya ve atıkların bertaraf edilmesine odaklanacak. Almanya yeşil altyapıya 61 milyar dolar aktararak AB'nin %1'lik yatırım büyümesine öncülük edecek.

Çoğunluğu Çin'de olmak üzere güneş ve rüzgâr enerjisi yatırımları küresel rekorlar kıracak. Moskova'nın güç oyunlarından korkan Baltık ülkeleri, kendi elektrik ağlarını Rusya'dan ayırıp Orta Avrupa'yla birleştirecek. Tesla ve diğer otomobil üreticileri birçok yerde şarj ağları kuracak. Hindistan otoyol yapacak ve bu yatırımı ABD'nin yatırımıyla eş değerde olacak.

Bilgi Teknolojileri: 2024 yılında bilgi teknolojileri harcamaları toparlanacak ve neredeyse %9 oranında artacak. Donanımlara yapılan harcamalar da yeniden çoğalacak. İşletmeler üretkenliği artırmak, maliyetleri azaltmak ve riskleri yönetmek için yapay zekâ ve diğer yeni teknolojilere yönelecek. Ancak yapay zekâ umulduğu kadar fazla gelir getirmeyecek.

AB, 2024 yılında Dijital Piyasalar Yasası tam olarak yürürlüğe girdiğinde, küresel teknoloji düzenleyici statüsünü güçlendirecek. Yapay zekâya özgü mevzuat gelişmeye başlayacak ve düzenleyiciler çeşitli denetimleri uygulamaya çalışacak. Algoritmalar dezenformasyon ve siber güvenlik konusundaki endişeleri artıracak. Bu arada Avrupa Merkez Bankası, belirsiz ekonomik koşullar altında önde gelen bankaların siber dayanıklılığını stres testinden geçirecek.

Medya ve Eğlence: Hayal kırıklığı oluşturan 2023'ün ardından küresel reklam gelirlerinin yeniden toparlanacağına dair umutlar yüksek. Medya şirketi **Dentsu** Amerika'daki başkanlık seçimleri, Paris Olimpiyatları ve Euro 2024 futbol turnuvası sayesinde harcamaların 2024'te neredeyse %5'lik bir artışla 762,5 milyar dolara çıkacağını tahmin ediyor. Bu rakamın neredeyse yarısını dijital reklam oluşturacak. Tüketici harcamalarındaki yavaşlamayı telafi etme umuduyla perakendecilerin mağazalarında ve web sitelerinde gösterilen elektronik reklamlar için alan satma çabaları bu durumu daha da büyütecek.

Dijital reklamlar arttıkça gizlilik endişeleri de yoğunlaşacak. 2024 yılında Google, çerezleri engelleme konusunda Apple'ın liderliğini takip edecek. AB'de sorunlar büyürken, antitröst davası (Google'ın teşebbüsler arası rekabet kurallarını ihlal ettiği iddiası) Amerika mahkemelerine ulaşacak. Amerikalı yetkililer sıklıkla öz denetimden yana olsalar da dezenformasyonun yayılmasını engellemek amacıyla seçim yılı boyunca yapay zekânın siyasi reklamlarda kullanımını kısıtlamak için çeşitli müdahalelerde bulunabilir.

Metaller ve Madencilik: 2024 yılında pek çok tarım ürünüde fiyat düşüşü beklense de çoğu metalin fiyatında artış görülecek. Yeşil yatırım ve dijital ekonomi bakıra talebi artıracak. Alüminyum fiyatları Asyalı inşaat firmaları ve otomobil üreticileri tarafından yükseltilecek. Çelik fiyatları da artacak ancak 2021 yılındaki zirvenin altında kalacak. Yatırımcıların güvenli liman arayışına girmesi ve faiz artışlarının durmasıyla altın ve platin parlayacak.

Benzinli ve dizel araçlardan uzaklaşılmasıyla kurşunun ekonomideki ağırlığı azalacak. Rusya kaynaklı enerji krizinin azalmasıyla kömür fiyatları da yumuşayacak. Çelik ve alüminyum üreticileri, AB'nin karbon düzenleme mekanizması kapsamında yeni ücretlendirmelerle karşı karşıya kalacak.

Avrupa ve ABD, Çin'in temiz enerji için gerekli kritik minerallerin işlenmesi sürecinde hakimiyet kurmasını engellemeye çalışacak. Bu durum, Avustralya'dan Şili'ye kadar çeşitli yerlerde madenlere yatırım yapılması anlamına gelebilir. Angola ve Botswana elmas çıkarmak için iş birliği yapacak.

Gayrimenkul: Ticari gayrimenkul yatırımcıları; yüksek faiz oranları, kira sürelerinin sona ermesi ve değişen çalışma kalıplarının talebi olumsuz etkilemesi nedeniyle 2024 yılında hesaplaşmayla karşı karşıya kalacak. ABD şirketlerinin, personellerinin yaklaşık %60'ının evden çalışmasına izin vermesiyle ofislerin neredeyse beşte biri boşalacak. Ofis boşluk oranları Kanada'da %15'e yükselirken, hibrit çalışmanın daha az olduğu AB'de bu oran yalnızca %8 olacak. Çin'in emlak piyasası hükümet desteğine rağmen istikrarsızlığa devam ederken Asya'nın geri kalanında ise geçici toparlanma görülecek.

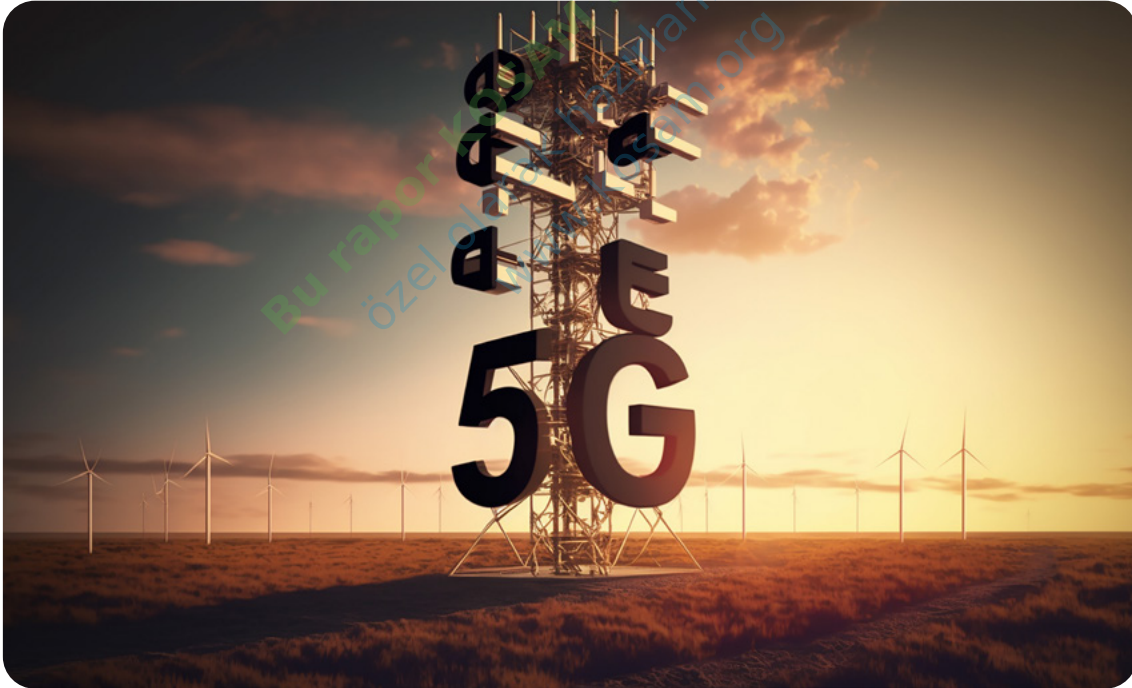
Projelerin ertelenmesi veya iptal edilmesi nedeniyle arzdaki yavaşlama bazı yerlerde fiyatları destekleyecek. Çekirdek iş bölgeleri dolacak ve yeşil binalar daha popüler olacak. Depolama ve fabrika talebi toparlanacak. Sağlık mülkleri ve veri merkezleri moda olacak. 2024 yılının sonlarında faiz oranları düşmeye başladıkça yatırımcılar mülklere geri dönecek. İngiltere gayrimenkul yatırım ortaklıklarını çekmeye çalışacak; birçok Hint GYO'su halka açılacak. Çin'in emlak sorunları, alıcıları Dubai veya Avustralya'ya yönlendirecek.

Perakende: Enflasyonun azalması, perakende satışların 2024 yılında reel olarak %2 oranında artmasına neden olacak. Böylece Batı perakende piyasaları yeniden yumuşayacak. İki yıllık daralmanın ardından İngiltere ve Almanya'nın toparlanması yavaş olacak. Amerika'da piyasa bir yıl daha durgun geçecek.

Dünyanın en büyük ikinci perakende pazarı olan Çin, Covid öncesi büyüme ortalaması olan %7'ye kıyasla sadece %4 oranında büyüyecek. Bunun nedeni Çin emlak piyasasının sallantılı olması ve gençlere yönelik iş imkanının azlığı. Asyalı tüketicilere ulaşmak isteyen perakendeciler; Malezya, Tayland ve Vietnam'ın arasında olduğu Güneydoğu Asya'ya yönelecek. Gelişmekte olan ülkelerde salgının neden olduğu e-ticaret patlamasının yayılması da bu duruma yardımcı olacak.

Telekom: Bir endüstri kuruluşu olan GSMA, 2024 yılında 5G teknolojisinin 4G'yi geçerek Çin'deki baskın mobil teknoloji haline geleceğini söylüyor. Telekomünikasyon altyapısı kuran Ericsson, 2024 yılında dünya nüfusunun dörtte birinin hâlâ geniş mobil bant erişiminden yoksun olmasını bekliyor.

Elon Musk, Ukrayna'nın savaş sırasında erişimde kalma çabalarına yardımcı olduktan sonra uydu internet hizmeti Starlink'in kapsama alanını 2024'te Endonezya'ya kadar genişletmek için onay almayı umuyor. Bu durum, Asya'nın en kötü internetine sahip ülkesinde bile erişim ve aktarım hızlarını artıracak. Çin, AB ve Rusya uzaya kendi uydularını fırlatacak. İnternet bağlantısının yaygınlaşması, küresel akıllı telefon pazarının sıkıntıdan kurtulmasına yardımcı olacak.

Seçimlerin Gölgesi

2024'te İzlenecek 10 Seçim

Amerika'nın en bilinen düşünce kuruluşlarından **Dış İlişkiler Konseyi (CFR), The Water's Edge** (Suyun Kenarı) bloğunda **2024'te İzlenecek On Seçim'i**¹⁰ listeledi. Birinci sıradaki Bangladeş genel seçimini ülke içindeki kaosa rağmen 7 Ocak'ta iktidardaki Avami Birliği Partisi kazandı.¹¹ Dünyanın en uzun süre görev yapan kadın lideri olan Bangladeş Başbakanı Şeyh Hasina 5. kez yemin ederken ikinci sıradaki Tayvan Cumhurbaşkanlığı seçimi 13 Ocak'ta gerçekleşti. Baskı hazırlığımız sürecinde gerçekleşen bu iki seçimden ikincisini de kazanan yine iktidar partisinin adayı ve aynı zamanda görevdeki başkan yardımcısı Lai Ching-te oldu. Yeni başkan ilk açıklamasında beklendiği şekilde Çin'e mesaj vermeyi de unutmadı.¹² "Tayvan demokrasi ile otoriterlik arasındaki tercihinin demokrasi olduğunu gösterdi ve dünyanın her yerindeki demokrasilerle yan yana yürümeyi sürdürecektir. Bu seçim Tayvan halkının demokraside ısrarını göstermiştir. Umarız bu ses Tayvan Boğazı'nın karşı yakasında da duyulur."

James M. Lindsay imzalı CFR yazısına dönersek başlıklar ve detaylar şu şekilde:

Pakistan Genel Seçimleri 8 Şubat: Bazı yerlerde seçimler erteleniyor, bu yerlerden biri de Pakistan. Ağustos ayında görevdeki Başbakan Şahbaz Şerif, Pakistan Parlamentosunun feshedilmesi çağrısında bulundu. 90 gün içerisinde yeni seçimlerin yapılması kararlaştırıldı. Ancak Pakistan Seçim Komisyonu, seçimi önce Ocak 2024'e, ardından 8 Şubat 2024'e erteledi. Komisyon seçimlere hazırlanmak için daha çok zamana ihtiyacı olduğunu savundu. Bunun en büyük nedeni ise Pakistan'ın neredeyse 2 yıldır siyasi çalkantıların içerisinde olması.

Endonezya Genel Seçimi 14 Şubat: Anayasa, görevdeki Başkan Joko Widodo'nun üçüncü dönem adaylığını yasaklıyor. Onun yerine geçebilecek üç aday olarak Prabowo Subianto, Ganjar Pranowo ve Anies Baswedan önde görünüyor.

Hindistan Ulusal Seçimleri Nisan-Mayıs 2024: 2024'te Hintliler on sekizinci Lok Sabha'nın, yani ulusal parlamentonun üyelerini seçecekler. Lok Sabha'yı kontrol eden parti veya koalisyon ise başbakanı seçecek. Narendra Modi ve Bharatiya Janata Partisi'nin üst üste üçüncü seçimlerini kazanma ve iktidar için bir koalisyona ihtiyaç duymama ihtimali oldukça yüksek.

Meksika Cumhurbaşkanlığı Seçimi 2 Haziran: Meksika muhtemelen gelecek yıl ilk kadın başkanına sahip olacak. Meksika anayasası, daha çok AMLO olarak bilinen görevdeki Başkan Andrés Manuel López Obrador'un, %66'lık oy oranına rağmen yeniden aday olmasını yasaklıyor. AMLO'nun iktidardaki Morena Partisi, Claudia Sheinbaum'u aday gösteriyor. Sheinbaum şu anda anketlerde liderliğe sahip gibi görünüyor ve AMLO'nun popülaritesinin de bu liderlikte katkısı büyük.

Avrupa Parlamentosu Seçimleri 6-9 Haziran: AB Parlamentosu iktidardaki ulusal parlamentolarla rekabet edemiyor ve AB'nin yönetim kurumları arasında en zayıf olanı ancak önemli bir avantaja sahip: AB'nin gerçek gücü olan Avrupa Komisyonu'nun yeni başkanının

seçilmesinde son sözü söyleme hakkı. Ursula von der Leyen'in ikinci beş yıllık dönem başkanlığına aday olup olmayacağı henüz açıklanmadı. AB'nin 27 üye devletinin vatandaşları, 2024'ten 2029'a kadar görev yapacak 720 parlamenter seçecek.

Belçika Seçimleri 9 Haziran: Belçika, hükümet kurmadan geçirdiği süreyle Guinness Dünya rekorunu elinde tutuyor. Haziran 2010 ulusal seçimlerinden sonra Belçika'nın hükümeti kurması 541 gün, yani neredeyse on sekiz ay sürdü. Belçikalılar 2024'ün Haziran ayında oy kullanacaklar; bölgesel, federal ve Avrupa parlamentolarının üyelerini seçecekler. Vlaams Belang Partisi şu anda Flaman'daki anketlerin başında yer alıyor.

ABD Genel Seçimi 5 Kasım: 2024'teki hiçbir seçim ABD genel seçimleri kadar çok sonuca neden olmayacak. Başkanlık, Senato'daki sandalyelerin üçte biri ve ABD Temsilciler Meclisi'ndeki tüm sandalyeler kapılacak durumda. Başkanlık yarışı, Joe Biden'in Donald Trump'a meydan okumasıyla 2020'nin tekrarı olmaya hazırlanıyor.

Güney Afrika Genel Seçimi: Güney Afrika hükümeti seçmenlerin beklediği sonuçları sağlamakta başarısız olurken, otuz yıldır Güney Afrika siyasetine hâkim olan Afrika Ulusal Kongresi'nin (ANC) liderleri, sorunları çözmekten ziyade kendilerini zenginleştirmeye daha fazla ilgi duyuyor gibi görünüyorlar. Seçimlerin statükoya meydan okumayı kolaylaştıracak yeni seçim kuralları altında yapılıyor olması; artık bağımsız adayların da aday olabileceği anlamına geliyor. Desteği 2021 seçimlerinde ilk kez %50'nin altına düşen ANC'nin bu durumdan endişelenmesi gerekiyor.

ABD Seçimlerine Özel Bakış

2024 yılında 70'ten fazla ülkede yaklaşık 2 milyar insanın sandık başına gideceğini belirten **Economist**, "**Liberal Demokrasiye Önem Verenler için 2024 Stresli Gececek**"¹³ başlıklı makalesinde, seçimlerde çoğunlukla liberal olmayan yöneticilerin pozisyonlarını sağlamlaştıracağını duyurdu. "Amerika'nın başkanlık seçimi o kadar zehirli ve kutuplaştırıcı olacak ki küresel siyasetin üzerine gölge düşürecek" yorumunda bulunulan yazıda Ukrayna'dan Orta Doğu'ya kadar uzanan çatışma ortamında, Amerika'nın gelecekteki yönü ve bununla birlikte Amerikan liderlerinin şimdiye kadar taahhüt ettiği dünya düzeninin tehlikede olacağı da bildirildi.

Amerikalı haber sitesi The Daily Beast David Rothkopf imzalı “2024 Seçimlerinde Yaşanabilecek 11 Çılgın Olay”¹⁴ makalesinde ABD seçiminin risklerinin 1860’tan bu yana yapılan diğer seçimlerden daha yüksek olduğu belirtilirken 2024 Kasım ayına kadar meydana gelebilecek ve seçimlerin sonuçlarını önemli ölçüde etkileyebilecek gelişmeleri sıraladı. Listedeki seçtiğimiz bazı olasılıklar şöyle:

Diskalifiye: Trump’ın 6 Ocak ayaklanmasını desteklediği için hukuki olarak görev yapmaya uygun olmadığını öne süren faaliyetlerde artış var. Siyasal aktivistler bu görüşleri eyleme dönüştürmek için çalışıyorlar. Trump’ın adaylığına yönelik itirazların işe yarayıp yaramayacağı ise belirsiz.

6 Ocak Ayaklanması: Trump destekçileri, 2020 başkanlık seçim sonuçlarını protesto etmek için 6 Ocak 2021’de Washington’da toplandı. “Save America” adı verilen mitingin ardından destekçiler Amerikan Kongre Binası’nı işgal ederken çok sayıda kişi yaralandı ve bir kişi vuruldu.

Sağlık: Trump ile Biden’in yaşları 80 civarında ve bu durum her ikisinin de sağlık durumlarının potansiyel olarak savunmasız olduğu anlamına geliyor. Trump obez, öfke nöbetlerine yatkın ve hukuki sorunları nedeniyle büyük stres altında. Biden her ne kadar formda görünse de beklenmedik bir anda hastalanabilir veya tökezleyebilir. İyileşmeleri uzun zaman alırsa kampanya takibinde geri kalabilirler ve bu durumun önemli siyasi sonuçları olabilir.

Hüküm: Avukatlarının oyalama taktikleri nedeniyle Trump’a yönelik davaların çoğu muhtemelen bir süre daha uzayacak olsa da eski başkanın seçimden önce mahkemeye çıkması mümkün. Bu davaların en muhtemeli, Savcı Jack Smith’in 6 ocakla ilgili soruşturması olabilir. Bugüne kadar ABD’de yeniden seçilmek için yarışan eski başkanın, ciddi bir hapis cezasıyla karşı karşıya kaldığı veya hüküm giymiş bir suçlu olduğu için seçme-seçilme hakkının elinden alındığı hiç görülmedi.

Fırar: Trump bu fikirle dalga geçse bile gerçek bir hapis cezasıyla karşılaşırsa ülkeden kaçmak aklından geçecektir. Kendi uçağı, yurtdışında arkadaşları ve parası var. Üstelik Trump daha önce ABD’den başka bir ülkede olma arzusunu belirtmişti.

Şiddet: Amerika için silahlar gerçek ve açık bir tehlike olmaya devam ediyor, özellikle bu silahlar aşırı sağcıların elindeyse. Duruma bakıldığında kesin olan, daha fazla şiddetin yaklaştığı ve bunların bir kısmının büyük politik ve sosyal sonuçlara yol açma potansiyeli taşıdığı.

Müdahale: Rus Lideri Putin’in, Trump’ı desteklemek için elinden geleni yapması oldukça muhtemel görünüyor. Bunun daha fazla dezenformasyon mu yoksa daha fazla “aktif önem” mi oluşturacağı konusunda şu anda yalnızca spekülasyon yapılabilir. Ancak böyle bir müdahaleye hazırlanmamak sorumsuzluk olacaktır.

Doğal Afet: Bu yaz ABD’de dahil olmak üzere dünya çapında yıkıcı ve eşi görülmemiş doğal afetlere tanık olundu. Aşırı hava koşulları insanları hırpalamaya devam ederken, büyük bir felaket veya liderlerin siyasi duruşlarını etkileyebilecek felaketler dizisi ihtimali var. Bu ihtimal seçmenlerin seçime katılımlarını da değiştirir.

Şüphe: Ekonomideki kötü ya da iyi bir dönüş önümüzdeki seçim dönemini etkileyecektir. Beklenmedik bir askeri krizin de aynı şekilde etkileri olabilir. Aklınıza gelebilecek tüm “siyah kuğu” olayları, yapılabilecek her tahminde spoiler olarak karşımıza çıkabilir.

Black Swan Theory (Siyah Kuğu Olayı): Borsada yaşanan beklenmedik, öngörülemeyen ve genellikle piyasada büyük etki yapan olaylara verilen isim.

Gelecek Endişesi

"Dünyadaki Güvensizlik Döngüsünü Kırmak"

Küresel ekonominin kırılganlığı ve seçimlerin uluslararası ilişkilerdeki rolünden çok daha etkili bir gerçekle merhaba diyoruz 2024'e: Savaşlar. Afrika, Gazze ve Ukrayna'nın yanı sıra üç ayrı tehdidi değerlendiren **Economist**, "**Dünyadaki Güvensizlik Döngüsünü Kırmak**"¹⁵ başlıklı makalesinde ilk olarak büyüyen "cezasızlık alanı"ndan bahsetti. Son üç yılda darbeye karşı karşıya kalan altı ayrı Afrika ülkesi, Azerbaycan'ın Ermenistan'a karşı giriştiği savaş ve İran'ın Orta Doğu'daki vekillerine değinen yazıda bu cezasızlık alanının 2024 yılında Afrika'ya ve Rusya'nın komşularına doğru daha da genişleyebileceği yorumunda bulunuldu.

Politik riskler konusunda da değindiğimiz Çin, İran ve Rusya üçlüsünün, ABD'nin meşruiyetini baltalamak ve fiili veya potansiyel yaptırımlardan kaçınmak istediklerinin ifade edildiği Patrick Foulis imzalı makalede, üç ülkenin iş birliklerinin teknolojiye doğru genişlemesine muhtemel gözle bakıldığı ve bu yeni oluşan koalisyonun ne kadar ileri gidebileceğini hep birlikte göreceğimizin altı çizildi. Yazıda son tehdit olarak da Batı koalisyonunun kırılganlığı sayılırken en önemli örneklerden biri AB'nin Tayvan'ı savunmak konusunda ABD'ye destek olup olmayacağıydı?

2024'ü İkinci Dünya Savaşı'nın sonlandığı 1945 ile kıyaslayan Foulis'in ciddiyetine eşlik eden uluslararası denetim ve danışmanlık firması **Ernst & Young, 2024 Jeostratejik Görünüm Raporunda**¹⁶, "Jeopolitik karmaşanın devam ettiği ortamda nasıl başarılı olunur?" sorusuna yanıt aradı.

2024 yılında jeopolitik ortamın belirleyici özelliklerinden birinin çok kutupluluk olacağının altını çizen raporda, büyük güçler olarak AB, ABD ve Çin'in küresel işleyişi derinden şekillendirmeye devam edeceğini ancak jeopolitik açıdan değişken devletlerin de (Hindistan, Suudi Arabistan, Türkiye, Güney Afrika ve Brezilya gibi herhangi bir büyük güç veya blokla özel olarak ittifak halinde olmayan ülkeler) uluslararası gündemde daha fazla söz sahibi olacağını duyurdu.

2024 yılında jeostratejinin ikinci belirleyici unsurunun ülkelerin küresel bağımlılıklarının ve küresel tedarik zincirindeki direncin zorlukları olduğunun ifade edildiği çalışmada hükümetlerin bu duruma, sanayi politikasına yeniden dahil olarak veya bu politikaya olan güvenlerini genişleterek yanıt verdikleri de belirtildi. Hükümetlerin ayrıca sosyopolitik risk potansiyelini azaltmak için yapay zekâyı düzenleme konusunda yarışacağını da aktarıldığı çalışmada okyanusların jeopolitiğinin ön plana çıkacağına da değinildi. Küresel mal ticaretinin %90'ı deniz yolları üzerinden taşınırken dünyanın en yoğun deniz transit koridorlarının çoğunun jeopolitik bozulma riskiyle karşı karşıya olduğunu ifade eden Ernst & Young; şirketlerin tedarik zincirlerini ve sürdürülebilirlik stratejilerini belirlerken, okyanus jeopolitiğini de hesaba katmaları gerekeceğini söyledi.

Şirketlerin Sürdürülebilirlik Gündemi

Tüm dünyanın önceliğinin ve hatta Davos'un başlığının bile **“güven”** üzerine olduğu 2024 koşullarında ayakta kalmak için mücadele eden şirketlerle ilgili de önerilerde bulunan Ernst & Young üç mutlak jeostratejik hamleyi sıraladı:

- İş modellerine ve stratejilerine jeopolitik değerlendirmelerin eklenmesi
- Küresel tedarik zincirlerinin dayanıklılığının artırılması
- Sürdürülebilirlik stratejilerinin jeopolitik gerçeklere uyarlanması

2024 yılı için öngörülen trendler, sürdürülebilir ve dirençli bir küresel gelecek oluşturmak için gereken acil ve kolektif eylemin altını çiziyor açıklamasını yapan değerlendirme şirketi **Coolset**, sürdürülebilirlik işlerindeki belirgin artışın iş ortamının hızla değiştiğini gösterdiğini de ifade etti. Firma yayımladığı **“%50 Daha Fazla Sürdürülebilirlik İşİ”** başlıklı makalede işletmelerin, hükümetlerin ve bireylerin sürekli olarak önceliklerini değiştirerek yenilenebilir teknolojilere yatırım yaptığına ve yeşil uygulamaları benimsediğine de dikkat çekildi. Sürdürülebilirlik yöneticileri, sürdürülebilir satın alma yöneticileri ve çevresel uyumluluk görevlilerinin yanı sıra pazarlama ve İK gibi geleneksel mesleklerin dahi yeşil renk ile yeniden tanımlanacağını aktarıldığı yazıda ayrıca “Bu kariyer rolleri yalnızca sürdürülebilir uygulamalara ilişkin derin bilgi birikimi gerektirmiyor, aynı zamanda bu uygulamaların toplumun ve iş dünyasının daha geniş sosyal ve ekonomik yönleriyle nasıl bağlantılı olduğuna dair bir anlayış gerektiriyor” denildi.

AB'nin Yeşil Düzenlemeleri

Yine sürdürülebilirlik gündemi ile ilgili olarak Avrupa enerji ve iklim politikasına ilişkin en önemli mevzuat dosyalarından bazılarının 2024 yılında tamamlanacağını ve kabul edileceğini duyuran eğitim ve araştırma merkezi **Florence School of Regulation**, “2024'te İzlenecek 10 Tema”yı¹⁸ listeledi:

- Fosil yakıtların aşamalı olarak sonlandırılması
- Yenilenebilir enerjinin teşviği
- Yenilenebilir hidrojen ve “güçten gaza” teknolojilerinin entegrasyonu
- Elektrik ve gaz piyasası reformları
- Türevler ve enerji yoğun ürünler için endüstriyel değer zincirlerinin yeniden yapılandırılması
- Elektrikli mobilite ve elektrikli araç altyapısı
- Karbon fiyatlandırması ve emisyon ticareti
- Enerji güvenliği ve çeşitlendirilmesi
- Şebeke yönetimi ve modernizasyon
- Enerji verimliliği ve tasarrufu

Yapay Zekâ ile İlgili Bilmeniz Gerekenler

2023 yılı boyunca gündemden düşmeyen yapay zekâ konusu toplumsal, ekonomik ve politik sonuçlarıyla 2024 ve sonrasında da en önemli başlığı olmaya devam edecek. Bu bağlamda teknoloji alanında habercilik yapan **CRN**, Amerika merkezli teknolojik araştırma ve danışmanlık şirketi **Gartner**'ın hazırladığı “2024 En Büyük 10 Teknoloji Trendi”ni¹⁹ yayımladı. Gartner, 2023 yılında dünya çapında 4,72 trilyon dolar olan bilişim teknolojisi harcamalarının 2024'te 5,14 trilyon dolara ulaşacağını öngörüyor. Gartner'dan Chris Howard'ın kaleme aldığı trendler ise şu şekilde:

Demokratikleştirilmiş Üretken Yapay Zekâ: Üretken yapay zekânın (GenAI), büyük ölçüde önceden eğitilmiş modelleri, bulut bilişimin ve açık kaynağın bir araya gelmesiyle demokratikleşerek dünya çapında çalışanlar için erişilebilir hale geldi.

Yapay Zekâ Güven, Risk ve Güvenlik Yönetimi: 2026 yılına kadar yapay zekâ güven, risk ve güvenlik yönetimi kontrollerini uygulayan kuruluşların, hatalı ve yasa dışı bilgilerin %80'e kadarını ortadan kaldırarak karar alma süreçlerinin doğruluğunu artıracığı öngörülmüyor. Yapay zekâyı erişimin demokratikleşmesi, yapay zekâ güven, risk ve güvenlik yönetimi ihtiyacını daha acil ve net hale getirdi.

Yapay Zekâyla Artırılmış Web Geliştirme: Yazılım mühendislerine uygulamaları tasarlama, kodlama ve test etme konusunda yardımcı olan GenAI ve makine öğrenimi gibi yapay zekâ teknolojileri sektörde üretkenliği artırıyor.

Akıllı Uygulamalar: Temel bir özellik olarak uygulamalardaki işleyiş; makine öğrenimi, vektör depoları ve bağlantılı veriler gibi çeşitli yapay zekâ tabanlı hizmetleri içerdiğinde kullanıcıya dinamik olarak uyum sağlayan deneyimler sunabilir.

Artırılmış Bağlantılı İş Gücü: Artırılmış bağlantılı iş gücü (ACWF), insanlardan elde edilen değeri optimize etmeye yönelik bir stratejidir. Trend çalışanın deneyimini, refahını ve yeteneklerini desteklemek amacıyla günlük bağlam ve rehberlik sağlamak için akıllı uygulamaların ve iş gücü analitiğinin kullanılması anlamına geliyor. ACWF aynı zamanda işin sonuçlarındaki olumlu etkiyi de arttırıyor.

Sürekli Tehdit Maruziyeti Yönetimi (CTEM): Bu yöntem değerlendirme ve iyileştirme kapsamlarını bir altyapı bileşeni yerine tehdit vektörleri veya iş süreçleriyle hizalayarak yalnızca güvenlik açıklarını değil aynı zamanda düzeltilemez tehditleri de ortaya çıkarıyor.

Makine Müşterileri: Ödeme karşılığında mal ve hizmetleri özerk bir şekilde müzakere edip satın alabilen, insan olmayan ekonomik aktörlere **makine müşterisi** denir. 2028 yılına gelindiğinde müşteri gibi davranma potansiyeline sahip 15 milyar bağlantılı ürün bekleniyor. Bu büyüme eğilimi, 2030 yılına kadar trilyonlarca dolarlık gelirin kaynağı olacak ve finalde dijital ticaretin başlamasından daha önemli hale gelecek

Sürdürülebilir Teknoloji: Uzun vadeli ekolojik dengeyi ve insan haklarını destekleyen çevresel, sosyal ve yönetsel sonuçları mümkün kılmak için kullanılan dijital çözümlerin bir çerçevesi olan sürdürülebilir teknoloji, 2027 yılına kadar CIO'ların (Chief Information Officer, Bilgi Teknolojileri Yöneticisi) %25'inin maaşlarını etkileyecek.

Platform Mühendisliği: Her platform, özel bir ürün ekibi tarafından oluşturulan ve bakımı yapılan, araç ve süreçlerle arayüz kurarak kullanıcılarının ihtiyaçlarını desteklemek üzere tasarlanmış bir katmandır. Platform mühendisliği ise üretkenliği ve kullanıcı deneyimini optimize ederek iş değerinin sağlanmasını hızlandırır.

Endüstri Bulut Platformları: 2027 yılına kadar işletmelerin %70'inden fazlası girişimlerini hızlandırmak için sektördeki bulut platformlarını kullanacak. Bu oran 2023'te %15'in altındaydı.

İş Süreçlerine Entegrasyon

Economist'te Rachana Shanbhogue imzasıyla yayımlanan "Üretken Yapay Zekâ İşletmeler İçin Çok Şey Vaat Ediyor"20 makalesi danışmanlık şirketi McKinsey'in önerdiği dört ana alandan bahsetti: Bu alanlar; müşteri operasyonları, pazarlama ve satış, yazılım mühendisliğiyle araştırma ve geliştirme. Karmaşık bir vergi kanununda gezinmek veya yasal bir belgeyi özetlemenin çok kolaylaştığının aktarıldığı yazıda araştırmaların ortalamanın altında performansa sahip profesyonel çalışanların üretken yapay zekâdan en fazla faydayı deneyimleme eğiliminde olduğunu ve firmalar için çıktıda büyük bir artış vaat ettiğini gösterdiği de bildirildi.

Microsoft ve Google gibi firmaların üretken yapay zekâyı ofis yazılımlarına dahil etmesiyle erişimin de kolaylaştığını aktaran çalışmadaki örnekler ise şu şekilde:

- Morgan Stanley, varlık yöneticilerine yardımcı olacak bir araç geliştirmek için yapay zekâyı kullanıyor.
- Eli Lilly, ilaç üreticilerinin daha sonra geliştireceği, test edeceği ve ticarileştireceği gelecek vaat eden molekülleri belirlemek için "otonom laboratuvarlar" işleten bir girişimle anlaşma yaptı.
- 2020 yılı ile 2023 yılı arasında Amerika'nın büyük bankaları tarafından ilan edilen boş pozisyonların yaklaşık %5'i, iş tanımında yapay zekâdan bahsetti.
- 2020-2022 yılları arasında büyük teknoloji firmaları tarafından kaydedilen patentlerin yaklaşık %8'i yapay zekâ ile ilgiliydi.

Kaynakça

1. <https://www.weforum.org/events/world-economic-forum-annual-meeting-2024/>
2. <https://www.weforum.org/publications/global-risks-report-2024/>
3. <https://www.oxfam.org/en/research/inequality-inc>
4. <https://www.eurasiagroup.net/issues/top-risks-2024>
5. <https://www.schwab.com/learn/story/2024-global-outlook-big-picture>
6. <https://www.economist.com/the-world-ahead/2023/11/13/dont-count-on-a-soft-landing-for-the-world-economy>
7. <https://www.bloomberght.com/imf-baskani-ve-baskan-yardimcisi-davos-ta-konustu-2345682?page=2>
8. https://www.cnn.com/2024/01/15/davos-economists-survey-global-economy-seen-weakening-in-2024.html?utm_source=apost
9. <https://www.economist.com/the-world-ahead/2023/11/13/ten-business-trends-for-2024-and-forecasts-for-15-industries>
10. <https://www.cfr.org/blog/ten-elections-watch-2024>
11. <https://www.trthaber.com/haber/dunya/bangladesteki-genel-secimi-resmi-olmayan-sonuclara-gore-iktidar-partisi-kazandi-827098.html>
12. <https://www.trthaber.com/haber/dunya/tayvanda-baskanlik-secimini-iktidar-partisinin-adayi-lai-ching-te-kazandi-828747.html>
13. <https://www.economist.com/the-world-ahead/2023/11/13/2024-will-be-stressful-for-those-who-care-about-liberal-democracy>
14. <https://www.thedailybeast.com/11-wild-things-that-could-happen-in-the-2024-election?ref=scroll>
15. <https://www.economist.com/the-world-ahead/2023/11/13/the-world-must-try-to-break-a-vicious-cycle-of-insecurity>
16. https://www.ey.com/en_gl/geostrategy/2024-geostrategic-outlook
17. <https://www.coolset.com/academy/sustainability-predictions#2-50percent-more-sustainability-jobs>
18. <https://fsr.eui.eu/10-themes-to-watch-in-2024/>
19. <https://www.crn.com/news/cloud/gartner-s-10-biggest-tech-trends-for-2024-ai-genai-and-machine-customers?page=1>
20. <https://www.economist.com/the-world-ahead/2023/11/13/generative-ai-holds-much-promise-for-businesses>

